

STRESZCZENIE

Literatura: uważność i odpowiedzialność. Prawda i fikcja w wybranych utworach najnowszej literatury polskiej

W rozprawie pt. *Literatura: uważność i odpowiedzialność. Prawda i fikcja w wybranych utworach najnowszej literatury polskiej* Marta Olejniczak mierzy się z zagadnieniem odpowiedzialności w kontekście literatury.

Autorka przygląda się zwłaszcza zobowiązaniom czytelniczym, a także innym zależnościom wywiedzionym z relacji trójkąta autobiograficznego, z postaw świadectwa, wyznania i wyzwania: odpowiedzialności autora, podmiotu, wobec czytelnika i przedmiotu. Autorka traktuje każdy tekst jako autobiograficzny, a fikcję jako specyficzny rodzaj prawdy. Odpowiedzialność wyraża się między innymi w uważności. Rozpatruje zagadnienia przeżycia, totalności i fragmentaryczności, niepewności, troski, racji, prawdy (w oparciu o refleksję Mariusza Szczygła) i wolności.

Marta Olejniczak korzysta między innymi z myśli zwrotu etycznego i teorii traumy, by w autorskiej formie czytać i interpretować książki z założenia odpowiedzialne, traktujące język i narzędzia literackie jako sposoby budowania wrażliwości: reportaż „27 śmierci Toby’ego Obeda” Joanny Gierak Onoszko i książkę autoetnograficzną „Dzieci z nie-miejsc. Kiedy doświadczenie staje się opowieścią” pod red. Anny Witeski-Młynarczyk. Czyta poezję Tadeusza Nowaka, zauważając w niej problematyzację niewiedzy; „Akademię Pana Kleksa” Jana Brzechwy, opowiadania Brunona Schulza i wiersz „Pan od Przyrody” Zbigniewa Herberta w kontekście przemian autorytetu – traktując te dwudziestowieczne utwory jako istotne dla współczesnej refleksji o wartościach. Interpretuje picturebook „Kłopot” Iwony Chmielewskiej jako afirmację błędzenia, twórczości i dziedziczenia. Czyta reportaż „Wyspa łąa od-nowa” Joanny Bator w jego specyficznym uwikłaniu w nadmiar, brak i fikcję oraz w kontekście metamorfozy tekstu.

Narracja pierwszoosobowa i subiektywizm są dla autorki warunkami tworzenia uczciwej humanistyki.

Marta Olejniczak

STRESZCZENIE

Literature: close reading and responsibility. Truth and fiction in examples of contemporary Polish literature

In her essay 'Literature: close reading and responsibility. Truth and fiction in examples of contemporary Polish literature', Marta Olejniczak tackles the issues of responsibility in literature.

The author focuses especially on reader obligations and other relations derived from "biographical triangle conception" that entails evidence, profession and challenge, understood as author responsibility towards subject, reader and object respectively. The author sees all texts as autobiographical and fiction as a certain species of truth; responsibility is expressed among others in mindfulness. Additionally, she takes under consideration notions of experience, totality, fragmentariness, uncertainty, nurturance, rightfulness, freedom and truth (based on Mariusz Szczygieł reflective input).

The author attempts attentive mindfulness in her individual approach to reading, employing among other things ethical return and trauma theory. She reads and interprets reportage '27 śmierci Toby'ego Obeda' by Joanna Gierak-Onoszko and autoethnographical essays 'Dzieci z nie-miejsc. Kiedy doświadczenie staje się opowieścią' edited by Anna Witeska-Młynarczyk as books with ethical foundations which utilize language and literary devices as tools towards building sensitivity.

Marta Olejniczak reads poetry by Tadeusz Nowak in the perspective of problematising ignorance; then proceeds to novel 'Akademia Pana Kleksa' by Jan Brzechwa, novels by Brunon Schulz and a poem 'Pan od Przyrody' by Zbigniew Herbert in the context of metamorphosis of an authority figure. She interprets the picturebook 'Kłopot' by Iwona Chmielewska as an affirmation of being mistaken, creativity and inheritance. She reads a reportage 'Wyspa Łza od nowa' by Joanna Bator in the context of text metamorphosis, noticing excess, deficit and fiction in it.

For the author, first person narrative and subjectivity are required to create honest humanities.

Marta Olejniczak